

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Høringsuttalelse NOU 2012: 15 Politikk for likestilling

Fylkesmannen i Vest-Agder mener at NOU 2012:15 *Politikk for likestilling* dokumenterer godt og grundig store likestillingsutfordringer på sentrale samfunnsområder. Vest-Agder er et fylke med store likestillingsutfordringer. Utredningens kartlegging av regionale variasjoner viser at kommunene i Agder og Rogaland har særlig lav grad av kjønnsbalanse på mange indikatorer.

Fylkesmannen i Vest-Agder mener at strukturen for myndighetenes likestillingsarbeid er en forutsetning for utformingen og gjennomføringen av likestillingspolitikken, det vil si at NOU 2011:18 ikke kan løsrives fra NOU 2012:15. Samtidig vil Fylkesmannen i Vest-Agder understreke at flere av de tiltakene utvalget foreslår i sin siste utredning har så stor likestillingsmessig betydning at utformingen og implementeringen av disse ikke bør vente til en ny struktur for likestilling med regionalt apparat er på plass. Dessuten vil Fylkesmannen i Vest-Agder i likhet med utvalget i NOU 2011:18 fremheve at en flerdimensjonal tilnærming er avgjørende for et effektivt diskrimineringsvern og en treffsikker likestillingspolitikk.

Offentlige myndigheter har plikt til å fremme likestilling og bekjempe diskriminering innenfor sine ansvarsområder, både som tjenesteyter og som arbeidsgiver. Aktivitetsplikten må konkretiseres som beskrevet i NOU 2011:18, slik at innholdet tydeliggjøres for de ansvarlige som her er myndighetene. Det er også viktig med en forvaltningsstruktur med ressurser og et tydelig ansvar for implementering, samordning og veiledning av likestillingsarbeidet som følger av aktivitetspliktene.

Det vil kreve omfattende ressurser å iverksette flere av de foreslåtte tiltak. Med bakgrunn i vårt kontroll-, veiledning og tilsynsansvar ~~overfor~~ for kommunene ønsker vi å understreke viktigheten av at kommunale tiltak fullfinansieres.

Videre er det viktig at tiltak evalueres med tanke på hvilken likestillingseffekt de har slik at tiltak med begrenset effekt endres.

Fylkesmannen i Vest-Agder slutter seg i hovedsak til utvalgets hovedkonklusjoner som skisseres i kapittel 16 innenfor de fire innsatsområdene: *folkestyre, valgfrihet, fordeling og sårbarhet*, men med følgende merknader:

Kapittel 16 Innsatsområder

I utredningens punkt 16.1 står det: «*Startpunktet er, som utvalget beskriver, rettferdighetsbetraktninger: Likestilling er grunnleggende sett et spørsmål om rettferdighet. Å være likestilt er noe hver og en av oss har rett til, som en følge av den respekt hver og en av oss har krav på som personer. Et samfunn som ikke garanterer borgerne denne respekten og de rettighetene og det medborgerskapet som følger, er et urettferdig samfunn. Motsatt er et likestilt og rettferdig samfunn et samfunn der alle borgere deltar i samfunnet på like vilkår, der kjønn, klassebakgrunn, etnisitet, hvor man befinner seg i livsløpet og andre forhold som er utenfor den enkeltes kontroll, ikke forringer levekår og livsmuligheter. Prinsippet krever at statens politikk tar som utgangspunkt at ethvert individ skal vises respekt og anerkjennes verdighet, og at mennesker behandles som mål i seg selv.*»

Utvalget fremhever her de verdiene som likestillingspolitikken skal bygge på: Rettferdighet, respekt og deltakelse i samfunnet uavhengig av hvor man befinner seg i livsløpet og andre forhold utenfor den enkeltes kontroll. Utvalget henter også momenter fra Erklæringen om menneskerettigheter når det sier; «*ethvert individ skal vises respekt og anerkjennes verdighet, og at mennesker behandles som mål i seg selv*».

Utredningen presiserer ikke om de nevnte verdiene skal avgrenses til å gjelde fødte individer. Fylkesmannen i Vest-Agder vil i den sammenheng peke på dilemma knyttet til utvikling av moderne fostermedisin med tendenser til bortsortering av foster med sykdom og/eller funksjonshemming. I tillegg til direkte konsekvenser for den ufødte kan dette på sikt også innebære en indirekte trussel mot fødte personers likestilling, da de grunnet funksjonshemming/sykdom kan oppleve seg som uønskede i samfunnet.

16.2 Folkestyre

16.2.2 Tiltak: Likestilte valglistor

Kjønnsbalanse på valglistene bør etter Fylkesmannen i Vest-Agders syn lovfestes. Utvalget drøfter to modeller og vi støtter alternativ 1: *Modell allmenn lov*, der det i valgloven stilles krav om at hvert kjønn skal være representert med minst 40 prosent ved sammensetning av valglistor til kommunevalg, fylkestingsvalg og stortingsvalg. Vårt fylke skårer lavt på kjønnsbalanse i folkevalgte organ på kommunenivå og vi mener derfor at alternativ 2: *Modell lokal beslutning*, der det foreslås en drøftingsplikt ikke vil være et sterkt nok virkemiddel for å bedre kjønnsbalansen ved kommunevalg.

16.2.3 Tiltak: Program for bredde i folkestyret

Fylkesmannen i Vest-Agder har merket seg at foreslåtte tiltak stiller krav om supplerende egenfinansiering, mens det for andre tiltak ikke stilles tilsvarende krav.

Vår erfaring er at for enkelte kommuner vil krav om egenfinansiering hindre deltakelse i prosjekter. Behov for supplerende egenfinansiering (utover egeninnsats i form av arbeidstid) bør derfor vurderes nøye.

16.3 Valgfrihet

Det er behov for å tilrettelegge særskilt for at valgfriheten skal bli mer reell. Kjønnss segregeringen på arbeidsmarkedet viser også behovet for å styrke det overordnede forvaltningsansvaret for likestillingspolitikken, jfr. NOU 2011:18.

16.3.2 Tiltak: **Program for frie utdanningsvalg**

Fylkesmannen i Vest-Agder ser med bekymring på utviklingen i rekruttering til helse- og sosialfagene opp mot det behov som ser ut til å tegne seg for de neste 10-15 årene. Fylkesmannen i Vest-Agder er enig i at det må forsøkes sterke økonomiske virkemidler (som likestillingsstipend) for å bidra til økt rekruttering av menn til helse- og sosialfagene. Vi forutsetter at regjeringen benytter hele mulighetsrommet som finnes innenfor EØS-avtalens rammer for gjennomføring av slike virkemidler. Det bør også vurderes stipendordninger som kan virke som insentiver for at andre underrepresenterte grupper kan søke seg til helse- og sosialsektoren.

16.3.2.4 Tiltak: **Kjønns poeng i høyere utdanning**

Fylkesmannen i Vest-Agder er også positiv til bruk av kjønns poeng som virkemiddel for å øke muligheten for at mannlige studenter kan komme inn på helse- og sosialfagstudier. Dette må være en mulighet som kan benyttes både i videregående opplæringer og innenfor høyskole-/universitetsområdet. Fylkesmannen i Vest-Agder ser også muligheter som kan ligge i et mer målrettet rekrutteringsarbeid mellom tjenesteytere (f.eks. kommuner og helseforetak) og utdanningsaktørene (f.eks. fylkeskommuner og høyskoler/universiteter) rettet mot unge.

16.3.3 Tiltak: **Trepartsavtale for likestilling i arbeidslivet**

Utvalget foreslår at arbeidsgivere som inngår en forpliktende likestillingsavtale bør fritas fra redegjøringsplikten, bl.a. fordi en likestillingsavtale vil i seg selv bidra til aktivt likestillingsarbeid og at hensynet til næringslivets samlede rapporteringsbyrder også kan tale for en lemping av redegjøringsplikten.

Fylkesmannen i Vest-Agder er positiv til etablering av en trepartsavtale, men mener at fritaket for redegjøringsplikten bør begrenses til privat sektor. Hensynet til bl.a. åpenhet og synliggjøring i offentlig sektor, tilsier at f.eks. kommunene bør redegjøre for tiltak som er planlagt og gjennomført for å oppfylle aktivitetsplikten uavhengig om det er inngått likestillingsavtaler.

16.5 Sårbarhet

Fylkesmannen i Vest-Agder finner at utvalget gir en dekkende framstilling av situasjonen under punkt 16.5.1 og slutter seg til anbefalingene under dette punktet.

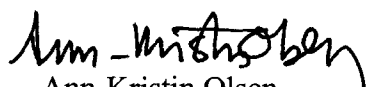
Fylkesmannen i Vest-Agder vil særlig påpeke behovet for en helhetlig politikk og sentral ansvars plassering for arbeidet med kjønnsbasert vold. Bekjempelse av kjønnsbasert vold er viktig som ledd i en effektiv likestillingspolitikk. Dette er samtidig en grunnleggende forpliktelse etter flere menneskerettighetskonvensjoner, herunder FNs kvinnediskrimineringskonvensjon (CEDAW) som Norge er bundet av. På dette feltet vet vi

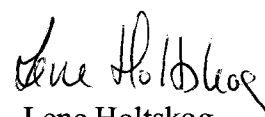
nok til å handle. Uten en mer offensiv satsning, slik som utvalget anbefaler, vil de mest sårbare blant oss fortsatt få sine rettigheter krenket på det groveste.

Kunnskapsutvikling

Utvalget foreslår også et sett av indikatorer for å måle utvikling i likestilling. Når det gjelder operasjonalisering er det for vår del viktig at det foreligger data også på kommunenivå.

Med hilsen

Ann-Kristin Olsen

Lene Holtskog
seniorrådgiver

Saksbehandlers telefon: 38 17 67 78